

Factsheet | Een eiwittransitietarget voor supermarkten

Duurzaam, gezond
en efficiënt

Essentie

Voor het verduurzamen van voedsel is de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig cruciaal. Op dit moment verkopen supermarkten ongeveer 60% dierlijke en 40% plantaardige eiwitten, volgens de Eiweet-monitor. Zij hebben het streven om dit te verschuiven naar 60% plantaardig en 40% dierlijk in 2030, maar de kans dat zij dit doel zonder overheidsregels halen is heel klein. Daarom stellen we voor om supermarkten te verplichten om elk jaar een hoger aandeel plantaardige eiwitten te verkopen. Voor 2027 geldt een doel van 50% plantaardige eiwitten, voor 2030 60% en voor 2035 70%.

Supermarkten die dat niet halen, betalen een malus en dit geld wordt gebruikt voor verduurzaming van de landbouw. Deze maatregel is goed voor duurzaamheid, gezondheid en hoeft ook heel weinig geld te kosten.

Waarom is deze maatregel nodig?

Alle duurzame voedingsscenario's geven aan dat het aandeel dierlijke eiwitten in ons dieet flink omlaag moet, voor zowel het milieu als voor de gezondheid. In het voedselaanbod van onder andere de supermarkten, en daardoor ook in het voedingspatroon, blijft vlees, vis en zuivel een groot aandeel behouden. Sturing van de overheid is hier echt nuttig en nodig.

De grote supermarktketens zijn echter heel goed in het beïnvloeden van consumenten om bepaalde producten te kopen via plaatsing in de winkel, beprijzing, marges, aanbiedingen, recepten in tijdschriften, etc. Supermarkten zijn daarmee zeer goed gepositioneerd om de eiwittransitie te versnellen.

Hoe werkt de maatregel?

Supermarkten meten op dit moment al via de Eiweet 2.0-methode hoe hun verhouding in dierlijke en plantaardige eiwitten ligt en maken dit elk jaar ook bekend. Deze methode wordt door de overheid overgenomen als officieel meetinstrument en supermarkten worden verplicht om elk jaar volgens deze methode te rapporteren. In 2024 was 40% van de eiwitten plantaardig, wat de meeste winkels halen. In 2027 wordt het doel 50%. Via een aantal stappen (2028: 53%, 2029: 56%) stijgt dit minimumdoel naar 60% plantaardig in 2030. Supermarkten die hieronder zitten betalen een malus.¹ Dit geld wordt gebruikt voor het verduurzamen van de landbouw. Na 2030 stijgt dit doel verder naar 70% in 2035. Bijna alle Nederlandse supermarkten leggen zichzelf al een eiwitdoelstelling op van 60% plantaardig tegen 2030. Deze maatregel biedt een beleidsduw aan die ingezette richting.

Wie komen in aanmerking?

Alle retailbedrijven met een omzet groter dan € 0,5 miljard per jaar (= 1% van de totale omzet van alle supermarkten van € 50 miljard per jaar) vallen onder de regel.

Op termijn is het de bedoeling om ook de grotere horeca onder dit systeem te laten vallen.

Consumenten zullen zien dat supermarkten zich via aanbod, aanbiedingen en promotie veel meer zullen richten op plantaardige eiwitten en minder op vlees en zuivel.

Het kostenplaatje voor consumenten

Plantaardige eiwitten zijn in de basis goedkoper dan dierlijke eiwitproducten, omdat er minder grondstoffen nodig zijn. Prijzen worden echter ook bepaald door subsidies, logistiek en marketing. Door deze maatregel zullen de marges en de prijzen wijzigen, ten voordele van plantaardige producten. Consumenten zullen een gezond en duurzaam dieet makkelijker kunnen betalen. Deze maatregel heeft in tegenstelling tot een vleestaks geen compensatie van lage inkomens nodig. Eiwitten worden gemiddeld niet duurder en plantaardige eiwitten die al goedkoper zijn om groot in te kopen, zullen ook goedkoper aangeboden gaan worden.

De kosten van de overheid

Omdat er al een systeem is voor het meten van de eiwittransitieverhouding (Eiweet 2.0) en omdat het gaat om het controleren van een tiental grote bedrijven, zijn de kosten van deze maatregelen voor de overheid zeer gering.

Daarnaast betalen bedrijven een malus als zij hun doelen niet halen, waarmee verder verduurzaming van de landbouw gefinancierd kan worden. Deze malus bedraagt: $\text{malus} = (\text{percentage onder doel} / 20\%) \times (\text{jaaromzet supermarkt} / 25) \text{ euro}$.

Wat levert het op aan CO₂-reductie?

Deze maatregelen leveren een zeer grote CO₂-emissiereductie. Op korte termijn levert een verschuiving naar 50/50% ongeveer 6 Mton CO₂-emissie op, heeft het onafhankelijke overheidsinstituut PBL berekend (dat is 17% van de totale 35 Mton CO₂-emissie).

Het doel van 2030 van 60% plantaardig levert volgens PBL (2019) een CO₂-emissiereductie van 26% op. Van de 35 Mton emissies van de Nederlandse voedselconsumptie is dit 9 Mton CO₂ per jaar. Een deel van deze emissiereductie zal plaatsvinden in het buitenland, maar ook volgens de IBO-analyse (2023) gaat het om zeker 2 Mton CO₂-emissiereductie in Nederland. En voor het klimaat maakt het niet uit waar de emissiereductie zal plaatsvinden.

Voor 70% plantaardig zijn nog geen uitgebreide analyses uitgevoerd, maar op basis van de PBL-getallen voor 50 en 60% is het logisch dat de emissiereductie verder zou kunnen stijgen naar 12 Mton CO₂ per jaar (aannemende dat de reductie gelijkmatig doorzet bij verdere verschuiving van de eiwitbalans).

Wat betekent het voor boeren/consumenten?

Voor consumenten wordt een duurzamere en plantaardigere voedselkeuze eenvoudiger. Daarbij gaat het niet alleen om vlees- en zuivelvervangers, maar ook om peulvruchten en graanproducten als brood. Om consumenten zo ver te krijgen dat deze producten substantieel meer verkocht worden dan vlees, zuivel en vis, zullen deze producten verbeterd (smaak) en goedkoper worden. Wellicht moeten supermarkten dit compenseren door iets meer marge te nemen op vleesproducten.

Voor boeren betekent dit dat het produceren van plantaardige eiwitgewassen interessanter wordt, want supermarkten zullen deze veel meer willen inkopen. Boeren krijgen enerzijds een impuls om in plantaardige producten te investeren, en anderzijds betalen de supermarkten mee aan de transitie via de malus.

De gezondheidsraad heeft recent onderzocht of meer plantaardige eiwitten gezondheidsvoordelen of -nadelen heeft. Conclusie was dat voor het overgrote deel van de Nederlanders een meer plantaardig dieet duidelijk gezonder is. Omdat het hier gaat om een totaalpercentage, blijft het voor doelgroepen die juist wel vlees nodig hebben mogelijk om dit te kopen.

¹ De hoogte van de malus kan bijvoorbeeld worden gebaseerd op de koolstofprijs. In 2030 geldt er een middenwaarde voor de CO₂-prijs van € 188 in prijzen van 2021 (Handboek Milieuprijzen, CE Delft). Gecorrigeerd voor inflatie (18%) in prijzen van 2030 is dit € 222 per ton CO₂. De reductie van 9 miljoen ton CO₂ die samenhangt met deze maatregel, is daarmee maatschappelijk minstens € 2 miljard waard, alleen qua CO₂-emissie. De malus moet dus € 2 miljard zijn als alle supermarkten op 40% plantaardig blijven zitten, en bij 60% is hij nul. Voor elke procent die een supermarkt afwijkt, moet hij dan naar rato van omzet een malus betalen van: $\text{malus} = (\text{percentage onder doel} / 20\%) \times 2 \text{ miljard} \times (\text{omzet supermarkt} / 50 \text{ miljard})$.

Literatuur

- [Gezonde eiwittransitie - Voeding - Gezondheidsraad](#)
- [Duurzaam voedsel voor Den Haag - CE Delft](#)
- [Eiweet - Eiweet monitor](#)
- [Eiweet Landelijke supermarkt eiwitverhouding 2023 - Green Protein Alliance & ProVeg Nederland](#)
- [Supermarkten publiceren eerste gezamenlijke meting om de eiwittransitie in kaart te brengen - ProVeg Nederland](#)
- [IBO 2023 Aanvullend klimaatbeleid voor 2030 - CE Delft, Berenschot en Kalavasta - CE Delft](#)
- [Kwantificering van de effecten van verschillende maatregelen op de voetafdruk van de Nederlandse Voedselconsumptie - PBL 2019](#)

Colofon

Delft, CE Delft, maart 2025

Deze publicatie is geschreven door:
Nikki Odenhoven, Geert Bergsma

Publicatienummer: 25.240410.059-3

Opdrachtgever: Milieudefensie

Alle openbare CE-publicaties zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft

Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.